

8 kânunuevvel 1926 tarihinde Karsta imza edilen sular itilâfnamesile Serdar abacı barajının inşasına dair müzeyyel protokolün tasdikına müteallik kanun

(Resmî Ceride ile neşir ve ilân : 3 ve 4/VIII/1927 - Sayı : 649 ve 650)

No.

1168

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyetile Sosyalist Şûralar Cümhuriyet İttihadı arasında 8 kânunuevvel 1926 tarihinde Karsta imza edilen ve Tarafeyni hududlarını teşkil eyleyen nehir, çay ve dere sularından tarzı istifadesini mutazarrın olub on iki maddeden ibaret bulunan mukavelename ile mezkûr mukavelenamenin beşinci maddesi ahkâmı dairesinde Aras nehri üzerinde ve Karakale köprüsü civarında bir baraj inşasına mütedair olub yedi maddeden ibaret bulunan ve keza 8 kânunuevvel 1926 tarihinde Karsta imza edilmiş olan müzeyyel protokol tasdik kılınmıştır.

İKİNCİ MADDE — Birinci maddede mezkûr barajın inşası için Aras nehrinin Türkiye sahiline geçirilmesi zarurî olan malzeme inşaiye ile inşaatta istinâ edilecek alâtı fenniye ve edevatı saire gümrük resminden müstesnadır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya Dahiliye, Hariciye, Maliye ve Nafia vekilleri memurdurlar.

25 haziran 1927

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE SOSYALİST ŞÛRALAR CÜMHURİYETİ İTTİHADI HUDUDLARINI TEŞKİL EYLEYEN NEHİR, ÇAY VE DERE SULARINDAN İSTİFADEYE DAİR MUKAVELENAME

Bir taraftan Türkiye Cümhuriyeti, diğer taraftan Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı mekeze icra komitesi menafii müteakabileye müsteniden Tarafeyn beyninde mevcut samimî münasebet dostanenin her zaman çayegir olması arzusile mütehassis olarak ve Tarafeynin menafini nazaret itibare alarak hududları teşkil eyleyen nehir, çay ve dere sularından istifadeye dair bir mukavelename akdini kararlaştırmışlar ve bu maksadla murahhasları olmak üzere :

Türkiye Cümhuriyeti :

Fahri

Vehbi

Hasan

Cemal Beyleri

Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı :

Karklin

Kalandatse

Şadonts'u tayin etmişlerdir.

Mumaileyhim usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra ahkâmı âtiye kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Tarafeyni Âkıdeyn Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı hududuna tetabuk eden nehir, çay, dere sularından miktar itibarile yarı yarıya istifade ederler.

Madde — 2

Tarafeyni Âkıdeynden her biri sulardan istifade için yapılmış olup işbu itilâfnamenin hini aklinde mevcut olan bilûmum inşaatı muhafaza etmek hakkını haizdir.

İşbu inşaat tamir ve tekrar tesis edilebilecek, suların fennî bir tarzda istimalinin icabatına tevkan maksadı tesislerine göre Âkidler tarafından muhafaza ve tamir edilecektir.

Madde — 3

Suların taksimi ve nehir sularının vaziyetinin tedkiki için Tarafeyni Âkıdeyn tarassudatı miyahiye mahalleri tesis edeceklerdir. (Suyun maktamı, sathını ve süratini). Tarafeyni Âkıdeyn su miktarının tayini lâzımgelen mntakalarda enhar suları yataklarını tedkik hakkına malikdirler.

Tarassudatı miyahiye mahallerinin intihabı müsavi miktarda Tarafeyn murahhaslarından müteekkil bir muhtelit komisyon tarafından icra edilecektir.

Madde — 4

Nehirlerin su sarfiyatının tesbiti için Tarafeyni Âkıdeyn müsavi miktarda azadan mürekkeb muhtelit bir komisyon teşkil ederler. Bu komisyon senede iki defa on beş hazirandan bir temmuza ve bir eylûlden on beş eylûle kadar tarassudatı miyahiye mahallerinde işbu itilâfnamede zikredilen nehir suları sarfiyatını tesbit ederler.

Muhtelit komisyon Tarafeynin ikişer murahhasından teşekkül eder.

Seviyei enharın alçalması halinde salifüzzikir müddetlerin haricinde olarak Tarafeyni Âkıdeynin biri su sarfiyatını tarassudatı miyahiye mahallerinde tayin etmek lüzumunu serdeylse diğer Taraf bu mesaha ameliyatı arzusunun tebliğinden itibaren on beş gün zarfında mümessillerini göndermeği taahhüd eyler, Tarafeynden birinin mümessilleri tayin edilen müddet zarfında gelmezlerse diğer Taraf yalnız olarak nehir sularının sarfiyatını tayin eylemek hakkını haizdir. Bu halde sarfiyat netayicini Tarafı diğere bildirmeğe mecburdur.

Tarafeyni Âkıdeyn, muhtelit komisyon tarafından nehirlerin su sarfiyatının tayini için müşteek mahiyette olarak ihtiyar edilen masarife yarı yarıya iştirak edeceklerdir.

Madde — 5

İska kanalları inşası için nehir suları seviyesinin yükseltilmesi ve sunî rezervuarlar yapılması izumu hâsıl olduğu takdirde Tarafeyni Âkıdeynden her biri baraj yapmak hakkını haizdir.

A - Tarafeynden biri bir baraj yaptığı takdirde diğer Tarafa aid olan su miktarının barajdan eya rezervuardan serbestçe geçmesi lâzımgelceği gibi balıkların serbestçe müruru dahi tahtı teine almacaktır.

B - Barajların ameliyatı inşaiyesi esnasında Tarafeyni Âkıdeyn ihzarı ameliyat ve suyun muvakkaten akıtılması için nehirlerin her iki sahilinden istifade etmek ve muvakkat tünel, tedafü inşaat ilâh ... gibi her nevi idroteknik inşaat yapmak hakkını haizdir. Bu halde mezkûr inşaat, mahalli inşaatta suyu iki yüz elli metreden fazla bir mesafeye inhiraf ettirmemek lâzımgelir.

C - Barajı inşa eden Taraf, diğer Tarafın menafiini vikaye sadedinde bilcümle tedbirleri alacaktır. İttihaz edilen bilcümle tedabire rağmen ameliyatın hitamında diğer Taraf barajın inşasından dolayı mutazarrır olmuş ise barajı inşa eden Taraf bu zararı tazmine mecburdur.

Köprü olarak kullanılabilen baraj her defasında Tarafeyn Hükûmetlerinin itilâfile inşa edilebilecektir.

Madde — 6

Hududu teşkil eden nehirler sevahilinin sular tarafından tahrib edilmemesi için Tarafeyni Âkıdeynden her biri mahmuzlar inşası hakkına da maliktir. Ancak bu mahmuzların inşasından tevellüc edecek netayıcı muzırradan diğer Tarafı mecburen vikaye edecektir.

Madde — 7

Tarafeyni Âkıdeynden hiç biri sunî olarak nehrin talveg istikametini tebdil edemez. Hududu teşkil eden nehirler yataklarından inhiraf ettikleri takdirde Tarafeyni Âkıdeyn diğer tarafı za manında haberdar etmek şartı ile salıfüzükir nehirlerin sevahilinde tanzim ve tamir ameliyatı icra etmek hakkına maliktirler.

Madde — 8

Tarafeyni Âkıdeynin idroelektrik istasyonlar ve değirmenler inşa etmek hakkı mahfuzdur. Yalnız bu istasyonlar ve tesisat için suyun alındığı ve bırakıldığı yerler diğer tarafı mutazarrır etmeyecek surette yekdiğerine yakın olarak ve idroelektrik istasyon veya değirmen tarafından istifade edilen nehir kısmı - serbest kısım - işbu itilâfnamede mevzubahs edilip Tarafeyne aid ve esasen mevcut olan veya inşası mutasavver bulunan iska kanalları ve diğer inşaatı muhtelifiye mutazarrır etmeyecek surette tayin ve tesbit edilecektir.

Madde — 9

Tarafeyni Âkıdeynden her biri yalnız alâkadar tarafa aid su miktarından istifade etmek şartı ile tulumbar inşa etmek hakkını haizdir.

Madde — 10

3, 5, 6, 7, 8, 9 ncu maddelerde zikrolunan inşaatın mevkilerile tiplerinin katği surette intihak evvelki maddelerde mezkûr muhtelit komisyon tarafından tayin ve icra edilecektir.

Muhtelit komisyonun zamañı içtimar Tarafeyni Âkıdeynin biri tarafından vukubulacak davetiye tebliği tarihinden itibaren üç ayı tecavüz etmemek suretile tesbit edilecektir.

İçtimar teklif eden taraf diğer taraf Hükûmetine içtima teklifile beraber aynı zamanda mutasavver inşaatın şematik bir krokisini gönderecektir.

Muhtelit komisyonda muhtelif reyler tezahür ettiği takdirde bilûmum muhtelifünfih mesa Tarafeyn Hükûmetlerinin katî kararına tatbik ve tevdi edilecektir.

Madde — 11

İtilâfnameyi akdeden Tarafın tebaası Türkiye Cümhuriyeti ile Sosyalist Şûrular Cümhuriyet İttihadı hududlarını teşkil eyleyen sulardan âtideki şerait dahilinde aynı derecede istifade hakkını haizdirler :

1 - Tarafeyni Âkıdeyn tebaası hattı hududa müntabık olan çay ve derelerden gündüzün mü saadei mahsusı almaksızın değirmen tesisatı, iska, hayvan sulamak ve saydimahi hususunda istifade ederler.

Ancak faideli bir lüzum tahakkuk ettiği takdirde ve yalnız iki Devlet hudud memurlarının bilâ tesbit eyledikleri kıtalardan geceleyin çay sahiline takarrüb edilebilir.

2 - Sulanmak üzere yalاکlara götürülen hayvanat diğer Taraf arazisine geçemez.

Şayed hayvanat tesadüfen hududun mukabil tarafına geçmiş bulunursa çobanlar hayvanatı mekûreyi en kısa bir zaman zarfında çevirmek üzere hududun elli metreden fazla olmamak şartı ile diğer tarafına geçmeğe mezdurlar.

Yalak noktaları her iki Taraf memurini tarafından tesbit ve tayin edilecektir.

3 - Her Taraf tebaası kendi dahilinde balık avlamak hakkına maliktir. Gece balık saydı memnundur.

4 - Bu madde yalnız Aras, Arpaçayı, Poshof çayı, Kora ve Çoruh nehir ve derelerine mütealliktir.

Madde — 12

İşbu mukavelename imzasından sonra iki aylık bir müddet zarfında tasdik edilecektir ve tasdiknamelerin teatisi tarihinden itibaren de mevkii meriyete girecektir. Musaddak nüshaların teatisi asgarî bir müddet zarfında Ankarada vaki olacaktır.

İşbu mukavelename beş sene için muteberdir. Bu müddetin inkızasından evvel Tarafeyni Âkıyenden biri canibinden fesih veya her hangi bir tadil için teşebbüs vaki olmadığı takdirde bir sene aha mevkii meriyette kalacak ve fesih veya tadil talebi vuku buluncaya kadar muteber olacaktır.

Tasdiklanılmekal anıfüzzikir murahaslar işbu mukavelenameyi imzalamışlar ve mühürlerle tahmin eylemişlerdir.

1927 senesi kânunusanisinin sekizinci günü iki nüsha ve fransızca olarak Karsta tanzim edilmiştir.

İmzalar :

Karklin

Fahri

Kalandatse

Vehbi

Şadonts

Hasan

Cemal

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE SOSYALİST ŞÛRALAR CÜMHURİYETLERİ İTTİHADI
HUDUDLARINI TEŞKİL EYLEYEN NEHİR, ÇAY VE DERE SULARINDAN İSTİFADE-
YE MÜTEDAİR OLARAK 8 KÂNUNUSANI 1927 TARİHİNDE KARSTA İMZA EDİLMİŞ
OLAN MUKAVELENAMEYE MÜZEYYEL PROTOKOL

Atiye vaziülümza Türkiye Cümhuriyeti murahasları :

Fahri Bey

Vehbi Bey

Hasan Bey

Cemal Bey

Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Merkezi İcra Komitesi murahasları :

Karklin

Kalaudatse

Şadonts

Hususatı atiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

8 kânunusani 1927 tarihinde Karsta akdedilmiş olup Türkiye' Cümhuriyeti ile Sosyalist Şûralar cümhuriyetleri İttihadı hududlarını teşkil eyleyen nehir, çay ve derelerden istifadeye mütedair bulun mukavelenamenin beşinci maddesi mucibince Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti Sosyalist Şûralar cümhuriyetleri İttihadı Hükûmetine Hükûnaeti müşarileyha tarafından inşa edilmekte olan Serarabad kanalı için Aras nehri üzerinden ve Karakale köprüsünden nehrin membarna doğru 750 etre mesafe dahilinde Serdarabadda bir baraj yapmak hakkını bahşeder. Bu maksadla Sosyalist Şû-

ralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti Aras nehrinin Türkiye Cümhuriyetine aid olan sahilinde lâzım gelen keşif ameliyatı ile baraj inşaatı ameliyatını yapmağa mezundur.

Barajın tipi işbu protokole merbut muhtasar plâna göre tesbit edilmiştir.

Madde — 2

Aras nehrinin Türkiye Cümhuriyetine aid olan sahilindeki keşif ameliyatının yapılacağı nuntak ile baraj inşaatının yapılması için lâzımgelen sath berveçhi ati ebad ile tesbit edilmiştir:

1 - Keşif mntakasının Karakale köprüsünden itibaren membar cihetine doğru uzunluğu 1400; genişliği 80 metre.

2 - Baraj inşaatı sathının uzunluğu aynı noktadan itibaren 800 metre, genişliği 150 metre.

Madde — 3

Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti İğdır ovası tarlalarının iskası için Türkiye Cümhuriyeti tarafmdan bilâhare inşa edilecek bir kanal vasıtasile anıfüzzikir rezervuarın sularını mevcud suyun yüzde elli mikdarında kadar ve atıdaki şerait dahilinde almak hakkını Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetine bahşeder:

A - Türkiye Cümhuriyeti Serdarabad barajının masarifi inşaiyesine istimal edilen su mikdarı v barajın Tarafeyn Hükûmetlerine bahşettiği iktisadî menfaat nisbetinde iştirak etmeği taahhüd eder.

B - Türkiye Cümhuriyeti işbu maddenin «A» fıkrasındaki mezkûr masarifi tediye etmek şartil istediği zaman bu barajdan istifade etmek hakkını muhafaza eder.

Mevzubahs masarifin zamanı tediyesi Tarafeyni Âkıdeyn Hükûmetlerince tesbit edilecektir.

Madde — 4

Türkiye Cümhuriyetinin Serdarabad barajının inşasile hâsıl olacak Rezervuardan bir kanal vasıtasile su alarak istifade edeceği zamana kadar İğdır ovasındaki kanalların kurummasını men içi bu kanalların Serdarabad barajının inşasından evvel almakta olduğu su mikdarını alabilmelerini Serdarabad barajını inşa eden Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti tevmin etmeği taahhüd eder.

Bilhassa kurak mevsimde nehir suyunun nısfının nehrin Türkiye sahili cihetinden ve yanında verilebilmesi için de Türkiye sahili cihetinden Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı sahili cihetinde olduğu gibi bir ekloz inşa etmeği ve eklozdan itibaren İğdır ovasının kanalı ağzlarına kadar suyun nehir yatağının tamamına yayılmayacak surette yatağa tertib ve tanzimini Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti taahhüd eder.

Barajı inşa eden Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti ânıfüzzikir inşaatı istilzam edeceği masarifi deruhde eder.

Madde — 5

Barajı inşa eden Sosyalist Şûralar Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti işbu inşaattan tahaccüs edebilecek zarar ve ziyân hususunda Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetinin menafiini müenmen bütün tedbirleri alacak ve inşaatın hitamında da ittihaz edilen tedabire rağmen maddî zarar ve ziyân tahassül etmiş bulunursa bunu da tazmin etmeğe mecbur olacaktır.

Madde — 6

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti barajın işbu protokole merbut muhtasar plân dairesinde inşasına nezaret etmek hakkını muhafaza eder.

Madde — 7

İşbu protokol imzasından itibaren iki ay zarfında tasdik edilecek ve tasdiknamelerin teatisi tarihinden itibaren mevkii meriyete dahil olacaktır.

Musaddak nüshaların teatisi keyfiyeti en kısa bir müddet zarfında Ankarada vukubulacaktır.

Tasdikanlımekal ânıfüzzikir murahhaslar işbu protokolü inza eylemişler ve mühürleriyle tahm etmişlerdir.

1927 senesi kânunusanisinin sekizinde iki nüsha ve fransızca olarak Karsta tanzim edilmiştir.

İmzalar :

Fahri

Karklin

Vehbi

Kalandatse

Hasan

Şadonts

Cemal

<i>Cumhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	26 - VI - 1927 tarih ve 1/1092 No. lu tezkere ile
<i>rayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ</i>	:	
<i>ildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevrud</i>	:	
<i>kerenin tarih ve numarası</i>	:	10 - VII - 1927 ve 4/382
<i>izakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cild ve</i>	<i>Cild</i>	<i>Sayfa</i>
<i>rafası</i>	:	30 71
	:	33 422,451:453,472,477:479
<i>nu Kanununun alâhadar olduğu diğer kanunların</i>	:	
<i>marası</i>	:	